

การใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมักสู่ชุมชนยั่งยืนของชุมชนข้างเค็ง Using Wisdom in Composting for Chang Khoeng Community Sustainability

วีระ ไชยชนะบุตร¹

Weera Chaichanabut

สงเสริม แสงทอง²

Songserm Saengthong

Corresponding Author E-mail: dang5027050@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาบริบทชุมชนการใช้ภูมิปัญญาหลักเศรษฐกิจพอเพียงการทำปุ๋ยหมักให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพและสังคม 2) ศึกษาผลของการใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมักเพื่อพึ่งพาตนเอง ในด้านลดรายจ่าย ลดต้นทุน สร้างรายได้ให้ครอบครัวและชุมชน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มเกษตรกรจำนวน 40 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมักสู่ชุมชนยั่งยืนของชุมชนข้างเค็ง ด้วยวัสดุที่มีในครัวเรือน เช่น เปลือก ซัง ข้าวโพด มูลสัตว์ และจุลินทรีย์ นำมาทำเป็นปุ๋ยหมักที่สมบูรณ์ ด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ชั้น คือ ความพอเพียง เครือข่ายกลุ่มเกษตรกร รวมถึงการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ลดวัสดุเหลือทิ้งจากการเผา มลพิษทางอากาศ สารตกค้างในดินและแหล่งน้ำที่ส่งผลต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนที่ดีขึ้น
2. การใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมักเพื่อพึ่งพาตนเอง เป็นการลดค่าใช้จ่าย ลดต้นทุนการทำเกษตร และสร้างรายได้ให้ชุมชน จากการจำหน่ายจุลินทรีย์ชุมชน ปุ๋ยหมัก ดินผสมปุ๋ยหมัก ผักปลอดสาร รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ทางเกษตรอินทรีย์ ได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค การใช้ภูมิปัญญาดังกล่าวยังส่งผลดีต่อสุขภาพ ก่อให้เกิดความสุข และการพึ่งตนเองของคนในชุมชนตำบลข้างเค็ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การใช้ภูมิปัญญา, การทำปุ๋ยหมัก, ชุมชนยั่งยืน

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the community context, the use of wisdom, sufficiency economy, composting to benefit the community in the environment, health and society 2) Study the effect of using the wisdom of composting for self-reliance. In terms of reducing expenses, reducing costs, generating income for families and communities. This was a qualitative research. The

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, 2563

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาบ้านและชุมชน ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

population used in the research was a group of 40 farmers. The tools used in the research were interview form and group discussion so as to analyses data contents systematically.

The research results found that

1. Applying wisdom for composting to sustainable communities of Chang Khoeng community.

The household materials are husk, corn cobs, animal dung and micro-organisms. Used to make complete compost Ready to use for farming by using the concept of sufficiency economy from the principle of "new theory" 3 steps: sufficiency, network of agricultural groups Including environmental management Reduce material waste from incineration Air pollution Residues in soil and water sources affect the health and environment of the people in the community.

2. Using the wisdom of composting for self-reliance to reduce the cost Reduce the cost of farming and generate income for the community from distribution community microorganisms, compost, soil mixed with organic vegetable compost, as well as a learning center for organic agriculture. It will benefit both producers and consumers. The use of such wisdom also has a positive effect on the health, happiness and self-sufficiency of people in the Tambon ChangKoeng community, Mae Chaem District, Chiang Mai Sustainable Province.

Keywords: Use of wisdom, Composting, Sustainable Communities.

บทนำ

พื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งพื้นที่ที่ปัญหาด้านมลพิษทางอากาศ ปัญหาจากหมอกควันไฟป่า การเผาวัสดุทางการเกษตร ทำให้ อำเภอแม่แจ่มตกเป็นจำเลยของสังคม ในปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับ สุขชน ตังทวีวัฒน์ และคณะ (2555, น. 20-21) รวมถึงเกิดจากปัจจัยภายนอกอันเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น หมอกควันที่เกิดจากความกดอากาศสูงจากประเทศจีน เคลื่อนมาปกคลุมพื้นที่ประเทศไทย ส่งผลให้หมอกควัน ไม่สามารถลดตัวสูงขึ้นได้ รวมถึงการทำเกษตรเพาะปลูกพืชไร่ ประเภท ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น

ข้าวโพดจัดว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน และแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รวมกันถึง 250,024 ไร่ เฉพาะพื้นที่ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ตำบลแม่जार ตำบลท่าผา ตำบลช่างเคิ่ง ตำบลแม่ศึก ตำบลปางหินฝน ตำบลบ้านทับ และตำบลกองแขก ที่มีเนื้อที่เพาะปลูกมากที่สุด 104,382 ไร่ ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จัดว่าเป็นพื้นที่ของการปลูกข้าวโพดเป็นจำนวนมากจึงสอดคล้องกับการดำเนินงานของโครงการที่ได้เลือกพื้นที่นี้เป็นหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้ชื่อว่า “หมู่บ้านข้าวโพดลดหมอกควัน” ส่งผลกระทบจากการเผาเศษวัสดุที่ก่อให้เกิดมลพิษ จาก ข้อมูลของ สุขชน ตังทวีวัฒน์และคณะ (2555) ส่งผลกระทบทางด้านสุขภาพจากมลพิษทางอากาศ รู้สึกระคายเคืองหรือ แสบตา หายใจไม่สะดวก โดยเฉพาะกับผู้ที่เป็โรคหอบหืด ปอดทำงานหนักและประสิทธิภาพลดลง มีโอกาสเป็นมะเร็งปอดได้ ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว รายได้เข้าสู่ภาคธุรกิจท่องเที่ยวลดลงอย่างต่อเนื่องเพราะไม่มีนักท่องเที่ยว เกิดการว่างงานของประชาชนที่ทำงานด้านท่องเที่ยว ผลจากการปลูกข้าวโพด ทำให้ มีเศษวัสดุหลังการเก็บเกี่ยว คือ เปลือกและซังข้าวโพด ทั้งเป็นจำนวนมาก สร้างปัญหาที่คนในชุมชนตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่และพื้นที่ใกล้เคียง

จากปัญหามลพิษทางอากาศและการหาทางออกร่วมกันจากหลายฝ่าย ด้วยการศึกษาหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมักจากปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ มีประสบการณ์และนำวัสดุที่มีในท้องถิ่น เปลือกและตอ

ซึ่งข้าวโพด มาทำประโยชน์ในรูปของปุ๋ยหมัก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจ ในการศึกษาวิจัยการใช้ภูมิปัญญา วิธีการ กระบวนการทำปุ๋ยหมัก การส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักด้วยเปลือกและซังข้าวโพดให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน รวมถึงผลของการใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมักด้วยเปลือกและซังข้าวโพดต่อความยั่งยืนของชุมชนข้างเคียงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนการใช้ภูมิปัญญาหลักเศรษฐกิจพอเพียง การทำปุ๋ยหมักให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ และด้านสังคม
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมักเพื่อพึ่งพาตนเองในด้านลดรายจ่าย ลดต้นทุนทำการเกษตร และ สร้างรายได้ให้ครอบครัวและชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มประชากรแบบเจาะจง

กลุ่มประชากร ผู้วิจัยเลือกกลุ่มประชากรแบบเจาะจง จำนวน 40 ราย โดยคัดเลือกจากกลุ่มเกษตรกรที่อาศัยในตำบลข้างเค็ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มสนทนาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกร จำนวน 37 รายและเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ จำนวน 3 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และมีขั้นตอนประกอบด้วย การกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จัดบันทึกการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง พร้อมข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสนทนา หาข้อสรุปร่วมกัน ใช้วิธีการจัดบันทึก และบันทึกเสียงของผู้เข้าร่วมการสนทนา นำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลที่สมบูรณ์ โดยมีรูปแบบและเนื้อหาของการสัมภาษณ์ดังนี้

การศึกษาเอกสาร บทความ ตำราทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ ถึงบริบทชุมชนตำบลข้างเค็งอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์การใช้ภูมิปัญญาหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการทำปุ๋ยหมัก ด้วยเปลือก และซังข้าวโพดแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ผลของการใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมัก ด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพและสังคมแบบปลายเปิด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสัมภาษณ์การพึ่งพาตนเองต่อการทำปุ๋ยหมักของชุมชนตำบลข้างเค็ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ แบบปลายเปิด

ตอนที่ 5 เป็นการสนทนากลุ่มในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนจากหน่วยงานของรัฐ

ตอนที่ 6 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

เพื่อนำผลที่ได้ จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มสู่การวิเคราะห์ หาข้อมูลที่ได้จากข้อมูลทั้งหมด ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร ด้วยแบบสัมภาษณ์ และได้ทำเอกสารเชิญเจ้าหน้าที่ของรัฐในการร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 3 ราย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อหาแนวความคิดเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้รับมาดำเนินการ ประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงกิจกรรมการสนทนากลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำหลักด้านวิชาการ นำไปสู่การสรุปงานวิจัย โดยมีดำเนินการดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์ ถึงบริบทชุมชนตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปการใช้ภูมิปัญญาหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการทำปุ๋ยหมัก ด้วยเปลือก และซังข้าวโพด ผลของใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมัก ด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพและสังคม และการพึ่งพาตนเอง

ตอนที่ 2 การสนทนากลุ่มด้าน การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนจากหน่วยงานของรัฐ

ตอนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เพื่อนำผลที่ได้ จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มสู่การวิเคราะห์หาข้อมูลที่ได้จากข้อมูลทั้งหมด ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในรูปแบบของการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. การใช้ภูมิปัญญาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการทำปุ๋ยหมัก ด้วยเปลือก และซังข้าวโพดการทำปุ๋ยหมักในอดีต พบว่า ชาวบ้านตำบลช่างเคิ่ง ได้นำเศษวัสดุ ใบไม้ วัชพืช เศษหญ้า ฟางข้าว นำมาวางสุมกันที่โคนต้นไม้ รอให้เน่าเปื่อยตามธรรมชาติ และนำวัสดุที่ได้ไปใช้ในสวนเกษตร ปัจจุบันพบว่า การทำปุ๋ยหมัก ประกอบด้วย 1) การนำเปลือก และซังข้าวโพดที่เหลือ จากการเก็บเกี่ยว มาผสมกับปุ๋ยเคมี (ปุ๋ยยูเรีย) หมักรวมกัน รดน้ำทุกวันให้วัสดุเหล่านั้นเน่า และทำการพลิกกองกลับไปมา และ 2) นำเศษเปลือกและซังข้าวโพด มากองรวมกันและใส่ปุ๋ยคอก ชีวขี้หมูและขี้ไก่ นำมาคลุกเคล้าและผสมกัน หมักด้วยสารเร่ง พ.ด 1 ตามอัตราส่วน ที่เหมาะสมหมักทิ้งไว้เลยประมาณ 3-4 เดือนจนเน่าเปื่อยและนำไปใช้ในแปลงเกษตร มีกระบวนการดังนี้ นำเปลือก และซังข้าวโพด รวมถึงเศษใบไม้แห้งที่สามารถหาได้ในพื้นที่นำมาหมักให้เน่า ผู้เป็นขุย ยุ่ยมีสีดำ ๆ นำมูลสัตว์และเศษพืชที่มีในท้องถิ่นคือเปลือกและซังข้าวโพด ในอัตราส่วนจำนวน 100 กิโล ใช้มูลสัตว์จำนวน 10 กิโล เพื่อให้การย่อยสลายของเศษเปลือกและซังข้าวโพด ให้ได้ผลไวควรทำเป็นชั้น เล็ก ๆ ก่อนผสมแต่ถ้าเป็นเศษชิ้นส่วนใหญ่นำมากองเป็นชั้น ๆ วางเป็นกอง โดยแต่ละกองจะทำประมาณ 3 ชั้น แต่ละชั้นประกอบด้วยเศษพืชที่ย่ำและรดน้ำ รอเวลาให้ปุ๋ยหมักสามารถนำไปใช้งานได้ ภูมิปัญญาคือการทำจุลินทรีย์พื้นบ้านของชุมชน เพื่อเป็นสารเร่งให้ปุ๋ยหมักใช้งานได้ไวขึ้น มีวัสดุที่ใช้ประกอบด้วย ข้าวสอยหุงสุก น้ำข้าวข้าว และน้ำตาลทรายแดงหรือกากน้ำตาล มีวิธีการทำมีดังนี้ ใช้ข้าวหุงสุก แล้วใส่จานหรือถาดเกลี่ยให้หนาประมาณ 3 เซนติเมตรใส่ภาชนะที่มีมิดชิด ปิดด้วยกระดาษ ป้องกันสัตว์และแมลงมากิน แล้วนำไปตั้งทิ้งไว้ใต้ต้นไม้ หรือภายในกองใบไม้แห้ง ที่มีผ้าพลาสติกคลุม เพื่อไม่ให้โดนฝนและน้ำค้างมากเกินไป เก็บทิ้งไว้ประมาณ 7 วัน จนข้าวที่หุงสุก ขึ้นรา สีขาวด้านหน้า จากนั้นนำข้าวใส่ภาชนะ ผสมน้ำตาลทรายแดง (กากน้ำตาล) ในอัตราส่วน 1/3 ของน้ำหนักข้าว ส่วนผสมนั้นจะกลายเป็นของเหลวที่มีจุลินทรีย์ นำส่วนผสมนั้นรดที่กองปุ๋ยหมัก ปุ๋ยหมักที่ใช้ได้ต้องไม่มีกลิ่นเหม็นเน่า หัวใจสำคัญในการทำปุ๋ยหมัก พบว่า หัวใจหลักคือการกลับกอง เพราะเชื้อจุลินทรีย์ต่าง ๆ ต้องการออกซิเจนในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ช่วยระบายความร้อนออกจากกองปุ๋ย ขยับกลับกองปุ๋ย บ่อย ๆ ปุ๋ยจะใช้งานได้เร็วขึ้น เพราะทำให้เศษพืชย่อยสลายเสมอทั่วกอง การกลับกองปุ๋ยหมักอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ปุ๋ยที่ใช้ได้คือ กองปุ๋ยหมักมีชั้นส่วนของพีชจะมีขนาดเล็กลง ยุบตัวลงจากเดิม สีของเศษพืชเปลี่ยนแปลงไปจาก เมื่อใช้ขี้วัวมีอบปุ๋ยหมักดู เศษพืชจะยุ่ยเป็นขุยและขาดออกจากกันได้ง่าย ไม่แข็งกระด้าง ถ้ามีต้นพืชที่มีระบบรากลึกขึ้นบนกองปุ๋ยหมัก แสดงว่าปุ๋ยหมักสลายตัวดีแล้ว มีกลิ่นธรรมชาติ ไม่เหม็นเน่า ถ้ามีกลิ่นฉุนหรือมีกลิ่นฟาง หมายความว่าปุ๋ยหมักยังใช้ไม่ได้ ต้องรอเวลาต่อไป

2. การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการทำปุ๋ย เป็นการนำเกษตรทฤษฎีใหม่หรือเกษตรอินทรีย์ที่นำวัสดุที่มีในธรรมชาติมาใช้ในการผลิตโดยไม่พึ่งสารเคมี สามารถพึ่งตนเองด้วยการทำปุ๋ยหมักใช้เอง โดยหลักของการดำเนิน

ชีวิตในรูปแบบของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ยึดหลัก พออยู่ พอกิน พอใช้ ในหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ชั้น คือ 1) ประหยัด โดยใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น 2) การสร้างเครือข่าย กลุ่มอาชีพ และขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 3) การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ช่วยเหลือตนเองได้ในด้านต่าง ๆ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน

3. ผลของใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมัก ด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพและสังคม เป็นส่วนช่วยปรับโครงสร้างของดินให้ดีขึ้น ดินดำร่วนซุย มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชมากขึ้น ส่งผลดีด้านเศรษฐกิจของผู้ใช้ 1) การทำปุ๋ยหมักไว้ใช้ในครัวเรือน สามารถลดรายจ่ายได้ ทดแทนการซื้อปุ๋ยเคมี ลดต้นทุนด้านการทำเกษตรพบว่าวัสดุที่ใช้ในการทำปุ๋ยหมัก มีอยู่ในท้องถิ่น เกษตรกรไม่ต้องหาซื้อจากแหล่งอื่น ๆ หาได้จากพื้นที่ของตำบลข้างเค็งเอง เช่น เปลือกข้าวโพด ตอซังข้าวโพด เศษฟาง ใบไม้แห้ง และขี้วัว 2) เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมทางอากาศวันพิษ ลดหมอกควัน ทำให้อากาศมีความบริสุทธิ์ คีนธรรมาชาติให้กับท้องถิ่นและชุมชน ลดปัญหาการเผาที่ก่อให้เกิดสารพิษ ที่เป็นผลเสียต่อร่างกายโดยตรง ปุ๋ยหมักไม่มีสารเคมี ที่เป็นอันตรายต่อพืช เมื่อเราทานพืชชนิดที่ใส่ปุ๋ยหมักลงไป ทำให้สุขภาพร่างกายดีขึ้น ไม่เจ็บป่วย ไม่ต้องเสียเงินค่ารักษาพยาบาล ประหยัด ปลอดภัย และด้านสังคมในการใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมัก มีการสร้างกิจกรรมร่วมกัน ต่อการทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในชุมชน ชาวบ้านกินดีอยู่ดี มีความสุข สร้างรายได้เข้าชุมชน มีผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ไว้จำหน่ายให้กับชุมชนด้วยต้นทุนที่ต่ำ ราคาถูกแทนการใช้ปุ๋ยเคมี

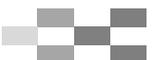
4. การพึ่งพาตนเองต่อการทำปุ๋ยหมักของชุมชนตำบลข้างเค็ง การใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมักเป็นการระดมความรู้ความสามารถของบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นชุมชนตำบลข้างเค็ง พบว่า เป็นการนำความรู้ที่ได้จากความรู้ชาวบ้านมาต่อยอด ให้ปุ๋ยหมักมีคุณภาพที่สูงขึ้น ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น โดยวัสดุที่ใช้ประกอบไปด้วย เปลือกและซังข้าวโพด ฟางแห้ง เศษใบไม้ มูลสัตว์ เช่น มูลวัว มูลสุกร และมูลไก่ จุลินทรีย์จากธรรมชาติ ทำจากข้าวสอยหุงสุกหมักไว้ ๗ วันจนเกิดเชื้อราและน้ำมาผสมกับน้ำตาลทรายแดงที่หาได้ในท้องถิ่น

5. การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยหมักในภาครัฐมีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องและให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้ต่อเกษตรกร พบว่า การอบรมในรูปแบบของการเผยแพร่เอกสารเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดินโดยให้ความรู้ในเรื่องของ ปุ๋ยหมัก มีประโยชน์อย่างมากเพื่อให้เกษตรกรในชุมชนตำบลข้างเค็ง เกิดความรู้และเข้าใจ จากการสนทนากลุ่ม นำไปสู่เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปพัฒนาสวนและไร่นาของตนเอง รวมถึงการใช้วัสดุประเภทเปลือกและซังข้าวโพดนำมาทำเป็นหมัก ยังลดมลพิษในอากาศที่ตำบลข้างเค็ง เกษตรกรในชุมชน ได้รับความรู้แล้วยังเกิดความสำนึกรักบ้านเกิด มีส่วนช่วยลดการเผาการทำลายธรรมชาติ และการทำปุ๋ยหมักยังส่งผลต่อการพึ่งพาตนเองในด้านเกษตร สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ให้กับเกษตรกรในชุมชนตำบลข้างเค็งอีกด้วย

6. ปัญหาและอุปสรรค พบว่า การหมักปุ๋ยจากพืชมีระยะเวลาที่นานกว่าจะได้ปุ๋ยเคมี ต้องหมั่นดูแลอย่างสม่ำเสมอ ใช้ในปริมาณที่มากเมื่อเทียบกับปุ๋ยเคมี ต้นไม้การเจริญเติบโตจะช้ากว่าปุ๋ยเคมีทำให้เกษตรกรรู้สึกไม่ทันใจต่อผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น การประชาสัมพันธ์ด้านการใช้ปุ๋ยหมักจากหน่วยงานของรัฐค่อนข้างน้อย ด้านความคิดของเกษตรกรในชุมชน ยังยึดติดกับการใช้สารเคมีในพืชอยู่ ต้องพัฒนาพื้นที่และตัวอย่างที่มองเห็นถึงผลของการใช้ปุ๋ยหมักกับพืชในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมักชุมชนตำบลข้างเค็ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ จากการอภิปรายผลการวิจัยเพื่อสรุปหาคำตอบจากคำถามวิจัยชุมชนตำบลข้างเค็ง ใช้ภูมิปัญญา วิธีการ กระบวนการ กิจกรรม และการส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักด้วยเปลือกและซังข้าวโพดและนำผลของการใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมักด้วยเปลือกและซังข้าวโพด เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ดังต่อไปนี้

1. การใช้ภูมิปัญญา วิธีการ กระบวนการทำปุ๋ยหมัก และการส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักด้วยเปลือกและซังข้าวโพด ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน พบว่า ชุมชนตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมักจากเปลือกและซังข้าวโพด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กนกพร ฉิมพลี (2555) กล่าวว่า ภูมิปัญญาเป็นการถ่ายทอดความรู้ จากรุ่นไปสู่รุ่น ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตนที่โดดเด่น การเลี้ยงชีพเพื่อการดำรงชีวิต จากสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นมา หรือการดัดแปลง ตามความคิดที่ไม่พึ่งเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่เกิดจากการใช้ฝีมือในการทำล้วน ๆ เรามักจะเรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” การถ่ายทอดความรู้ด้านภูมิปัญญามีวิธีการที่หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายและเนื้อหาของ การถ่ายทอด เช่นการทำปุ๋ยหมัก เป็นการถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ของชาวบ้านที่ถ่ายทอดรุ่นต่อรุ่นเพื่อการ ทำมาหากินต่อการดำรงชีวิต กล่าวถึงภูมิปัญญามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทย โดยแฝงต่อวิถีชีวิต ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย มีรูปแบบที่ประกอบด้วยความรู้และความสามารถด้านพฤติกรรม การแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาชีวิต ที่ดีขึ้นกว่าเดิม เป็นที่ยอมรับของสังคม องค์ความรู้ของชาวบ้านที่เกิดจากความคิดและการกระทำที่ชาวบ้านเป็นผู้คิดค้น ดำเนินการตามสติปัญญาและความสามารถที่ชาวบ้านมี ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามยุคสมัย จัดว่าเป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น โดยมีวิธีการและกระบวนการทำปุ๋ยหมัก ที่ เลือกว่าวัสดุที่มีในท้องถิ่น คือเปลือกและซังข้าวโพด ฟางแห้ง เศษใบไม้ มูลสัตว์ เช่น มูลวัว มูลสุกร และมูลไก่ จุลินทรีย์จากธรรมชาติ กองปุ๋ยหมักในลักษณะของคอกปุ๋ย สูงประมาณ 1 เมตร ด้วยการวาง ชั้นที่ 1 กองฟางแห้ง เศษใบไม้ไว้ตามด้วย เปลือกและซังข้าวโพด มีความสูงของกองประมาณ 30 เซนติเมตร ชั้นที่ 2 วางมูลสัตว์ มูลวัว มูลสุกร และมูลไก่ วางให้ทั่ว มีความสูงประมาณ 5 เซนติเมตร รดด้วยจุลินทรีย์ธรรมชาติผสม น้ำ เพื่อให้กองแน่น จากนั้นชั้นที่ 3 วางวัสดุ ฟางแห้ง เศษใบไม้ไว้ตามด้วย เปลือกและซังข้าวโพด มีความสูงของกอง ประมาณ 30 เซนติเมตร ชั้นที่ 4 วางมูลสัตว์ มูลวัว มูลสุกร และมูลไก่ วางให้ทั่ว ชั้นที่ 5 วางวัสดุ ฟางแห้ง เศษใบไม้ไว้ ตามด้วย เปลือกและซังข้าวโพด มีความสูงของกองประมาณ 30 เซนติเมตรชั้นที่ 6 วางมูลสัตว์ มูลวัว มูลสุกร และมูลไก่ วางให้ทั่ว วางเปลือกและซังข้าวโพดเพื่อไม่ให้มูลสัตว์กระจายขึ้นมา ระยะเวลาที่ปุ๋ยหมักสามารถใช้ได้ ประมาณ 3 เดือน ขึ้นไป การหมักทำปุ๋ยเป็นขบวนการชีวเคมีที่เปลี่ยนแปลงหรือย่อยสลายสารอินทรีย์ในของเสีย เพื่อได้ปุ๋ยเป็นอาหารของ พืช หรือใช้ดินกลบฝังมูลฝอยในขบวนการฝังกลบมูลฝอย กากของเสีย หรือมูลฝอยที่เหมาะสมสำหรับการหมักปุ๋ย ได้แก่ มูลฝอยสด พืช ผัก ผลไม้ กระจาด เป็นต้นและยังสอดคล้องกับ ธงชัย มาลา (2550) ได้กล่าวว่าปุ๋ยหมักเป็นสารอินทรีย์ ให้สลายตัวผุพังตามธรรมชาติ โดยนำสิ่งเหล่านั้นมากองรวมกันและรดน้ำให้เกิดความชื้น ทำให้เกิดกระบวนการย่อยสลาย ส่วนวิธีการทำปุ๋ยหมักจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้จุลินทรีย์ธรรมชาติที่ได้จากข้าวหุงสุกแล้วหมักทิ้งไว้จนเกิด เชื้อราที่มีสีขาว ประมาณ 7 วัน และนำมาหมักกับน้ำตาลทรายแดงหรือกากน้ำตาล ใช้ น้ำที่เหลือจากการชားข้าวนำมาหมักเกิดเป็น จุลินทรีย์ธรรมชาติ นำมาผสมน้ำรดที่กองปุ๋ยหมัก เร่งปุ๋ยหมักให้พร้อมใช้ต่อไป การดูแลกองปุ๋ยหมักต้องหมั่นตรวจดูแล อย่างสม่ำเสมอ ถ้าทำเป็นคอกให้ปุ๋ยจะไม่ค่อยมีปัญหา แต่ถ้ากองบนพื้นดินหรือในหลุมควรวาง วัสดุมาปิดไว้ เพื่อป้องกัน สัตว์คุ้ยเขี่ย และการกองปุ๋ยนับจากการตั้งกอง ขึ้นมาความร้อนของกองปุ๋ยในแต่ละชั้น มีส่วนสำคัญต่อการย่อยสลายของ เศษพืช และช่วยกำจัดจุลินทรีย์หลายชนิดที่ไม่ต้องการออกไป รวมถึงเนื้อของเศษพืชที่ใช้หมักก็มักเปื่อยยุ่ยลงและมี สี คล้ำขึ้น กองปุ๋ยยุบตัวลงเหลือประมาณ 1/3 - 1/4 ส่วนของกองเดิม ใช้เวลาประมาณสองเดือนครึ่งถึงสามเดือน รวมถึง การดูแลรักษา การให้ความชื้น ตลอดจนการกลับกองปุ๋ยเพื่อให้ปุ๋ยหมักมีความสมบูรณ์

2. ผลของการใช้ภูมิปัญญาการทำปุ๋ยหมักด้วยเปลือกและซังข้าวโพด ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและการ พึ่งพาตนเอง การใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตำบลช่างเคิ่งได้ นำหลักการใช้นโยบายเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลัก ทางสายกลาง สอดคล้องกับ ขวัญมล ดอนขวา (2557) ได้กล่าวว่าหลัก เศรษฐกิจพอเพียงประกอบไปด้วย 1) การใช้ทาง สายกลางในการดำเนินชีวิตที่มีความพอดี สร้างความมั่นคงให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ 2) ให้ความสำคัญกับความ พอประมาณ โดยมีหลักของความมีเหตุผลตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไปประมาณ ใช้สติ และปัญญาในการพิจารณาในเรื่อง ต่าง ๆ อย่างมีเหตุและผล 3) การให้ความสำคัญต่อภาวะด้านจิตใจของบุคคลในชาติให้เกิดความสำนึกถึงความพอเพียง

ต่อวัตถุประสงค์ เป็นการสร้างจิตสำนึกในวัฒนธรรม คุณธรรม และความซื่อสัตย์สุจริต มีความพอเพียง มีน้อยใช้น้อยไม่โลภมาก เกิดความสุขทั้งทางกาย และจิตใจ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงยังสอดคล้องกับ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา (2556) จากความหมายที่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้คนส่วนใหญ่ พออยู่ พอกิน พอมี พอใช้ ทำให้สังคมเกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุล เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิด และแนวทางการปฏิบัติของแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึง 3 หลักการ ได้แก่ 1) ความพอประมาณ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิม เช่น ทุน ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อย่างเหมาะสม ตรงกับสภาวะทางด้านเศรษฐกิจ 2) ความมีเหตุผล ต่อการตัดสินใจดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ที่มีหลักการ อย่างถูกต้อง มีความขยันหมั่นเพียร อดทน และการทำงานอย่างมีระบบ มีเป้าหมายต่อการทำงาน และมีสติ จิตใจที่มั่นคง และ 3) การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เตรียมความพร้อมรับมือกับผลกระทบในการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือผลกระทบ ฉะนั้นการกระทำสิ่งใดต้องไม่เสี่ยง ไม่ประมาท พร้อมหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ชั้น คือ พอเพียงเลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดและขจัดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มีการรวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อการผลิตปุ๋ยหมักจากเปลือกและซังข้าวโพด และมีการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพเกษตร นำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งช่วยเหลือตนเองได้ในด้านเงินทุน

การส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนเป็นการส่งเสริมจากภาครัฐด้วยการเรียนรู้การทำปุ๋ยจากวิทยากรด้านการเกษตรสอดคล้องกับ กรมพัฒนาที่ดิน (2563) ที่เล็งเห็นความสำคัญของการถ่ายทอดความรู้ทางด้านเกษตรที่มีคุณภาพให้กับเกษตรกร ด้วยการเผยแพร่เอกสารเพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดินโดยให้ความรู้ในเรื่องของ ปุ๋ยหมัก ส่งเจ้าหน้าที่อบรมความรู้ในเรื่องของการทำปุ๋ยหมักจากวัสดุ ที่มีในตำบลข้างเค็ง ที่ประกอบไปด้วยเปลือกและซังข้าวโพด เศษหญ้าแห้ง ฟางข้าว มูลสัตว์ ปุ๋ยเคมีที่มีส่วนประกอบของไนโตรเจน สารเร่ง พด 1 รวมถึงสอดคล้องกับ เกษม จันทร์แก้ว (2556) กล่าวว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการสร้างศักยภาพของสิ่งแวดล้อม การจัดการของเสีย/มลพิษอย่างมีกระบวนการ ทั้งทางตรง และทางอ้อมมีแผนงาน และมาตรการอย่างเป็นรูปธรรม จัดการของเสีย/มลพิษ ด้วยการควบคุม กำจัดให้หมด ลดความเป็นพิษ อันต้องใช้ความรู้ความสามารถในการจัดการ ควบคุมทั้งในระบบการจัดการ และนอกระบบ จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อมนุษย์ได้อย่างยั่งยืน ยังสอดคล้อง งานวิจัยของ สุชน ตั้งทวีวัฒน์ และคณะ (2555, น.3) ทำการศึกษาหมู่บ้านข้าวโพดลดหมอกควันจากหมู่บ้านแม่ข่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้นำแนวคิดนำวิทยาศาสตร์เข้าไปช่วยเหลือประชากรในชุมชน จากปัญหาด้านวัตถุพิษ เปลือกและซังข้าวโพด หลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เกิดเป็นความร่วมมือ ระหว่างกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และภาควิชาสัตวศาสตร์และสัตว์น้ำ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พัฒนาเทคโนโลยีด้านผลิตภัณฑ์พืชอย่างครบวงจร เพื่อแก้ไขปัญหาหมอกควัน ที่เกิดจากการเผาวัสดุเศษที่เหลือ คือ เปลือกและซังข้าวโพด ด้วยการทำปุ๋ยหมักจากเปลือกข้าวโพด หมักร่วมกับ มูลโคแห้ง พร้อมกับใส่ยูเรีย และ พด.1 ซึ่งเป็นสูตรปุ๋ยหมักที่ได้รับการส่งเสริมจาก กรมพัฒนาที่ดิน ได้ความรู้จากการทำปุ๋ยหมัก รวมถึงการสำนึก รักบ้านเกิด รักชุมชนไม่ให้เกิดการเผาเศษ เปลือกและซังข้าวโพดในชุมชน รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรพงศ์ เถาว์ขาลี (2560) ได้ทำวิจัยเรื่องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนหนองสนโน หมู่ที่ 8 อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวสนใจร่วมกิจกรรมที่วิสาหกิจได้จัดขึ้น และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ และเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียง การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการทำเกษตร จะให้ปริมาณที่มากกว่าปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยเคมีในพืชใช้ระยะเวลาสั้นทำให้ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ได้รับความสนใจจากประชาชนน้อย

กว่า ผลการวิจัยจึงไม่มีชาวบ้านให้ความสนใจที่จะเข้าร่วมกับกิจกรรม โครงการการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และรัชดา เพชรรัตน์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองของเกษตรกร ภายใต้โครงการสร้าง และพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อำเภอละแม จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา/เสนอปัญหา การมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง วิธีการ การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติจริง การมีส่วนร่วมในการได้รับผลจากการลงมือปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และประเมินผลด้วยตนเอง สามารถวิเคราะห์ข้อมูล และนำประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนาเป็นแผนพึ่งตนเอง ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้เพื่อการพึ่งตนเองของเกษตรกรและงานวิจัยยังสอดคล้องกับ สมนึก ปัญญาสิงห์ (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาตนเอง และตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวเกษตรกร ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง และครอบครัว ได้แก่ การพึ่งตนเอง การพึ่งพากันเอง และความอยู่ดีมีสุข ศึกษาตัวชี้วัดหรือตัวบ่งชี้ความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวเกษตรกรที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง งานวิจัยพบว่า การพึ่งตนเอง คือ มีกิน มีใช้ ไม่เบียดเบียนตนเอง และบุคคลอื่น การจัดการตนเองทรัพยากรที่มีอยู่ อย่างมี ประสิทธิภาพ อาศัยปัจจัยภายในตนเองเป็นหลัก โดยการขยัน อดทน ประหยัด สู้ และทำด้วยตนเอง มั่นใจ มั่นคง มีความสุขเป็นตัวของตัวเอง ภูมิใจในสิ่งที่ตนเอง ทำให้ช่วยเหลือตนเองก่อนที่จะให้คนอื่นช่วย การพึ่งพากันเอง ด้วยการเกื้อกูลกัน ดูแลกัน เอื้อเฟื้อแบ่งปัน ช่วยเหลือกัน และกัน การใช้กระบวนการของการอยู่ร่วมกัน การมีคุณธรรมต่อกัน และรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปัน ประสพการณ์ซึ่งกัน และกัน ร่วมกันคิดด้วยศรัทธาจึงจะพึ่งพากันได้ก่อให้เกิดแนวคิด แนวปฏิบัติ และการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองครอบครัว และชุมชนที่เหมาะสม และเป็นทางเลือกการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่าผลของการใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมักชุมชน ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางอากาศ ลดการเผาวัสดุที่เหลือจากการทำเกษตรส่งผลต่อสุขภาพโดยตรง การเจ็บป่วย ลดสารเคมีตกค้าง ดิน และแหล่งน้ำแม่น้ำลำคลอง ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ด้านสุขภาพของคนในชุมชนตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ นำภูมิปัญญามาใช้ จากวัสดุที่มีในครัวเรือน เช่น ใบไม้ ฟางข้าว เปลือกและขังข้าวโพด และมูลสัตว์ เช่น ขี้หมูหรือขี้วัว นำมาผสมกันและใช้จุลินทรีย์ธรรมชาติ ข้าวสวยหุงสุก น้ำขาวน้ำข้าว น้ำตาลทรายแดงและกากน้ำตาล เพื่อย่อยสลายให้ปุ๋ยหมักใช้ได้ ลดค่าใช้จ่าย จากการซื้อปุ๋ยเคมี ที่มีราคาแพงสูง ลดต้นทุน เกิดเครือข่ายสังคมเกษตรอินทรีย์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำความรู้ที่ได้จากภูมิปัญญาชาวบ้านนำมาแบ่งปันกัน และนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมทางสังคม เป็นการลดต้นทุนการทำเกษตรได้ ให้เกษตรกรมีรายได้ขายปุ๋ยหมักสำหรับผู้สนใจด้านเกษตรอินทรีย์ รวมถึงปุ๋ยหมัก ยังส่งผลต่อการ บำรุงดิน บำรุงพืชผักให้ปราศจากสารพิษ มีผลดีกับผู้ผลิตที่ไม่ต้องสัมผัสกับปุ๋ยเคมีและ ผู้บริโภคซื้อผลผลิตทางการเกษตรไปทาน ได้สุขภาพที่ดี และมีความสุข เป็นการพึ่งตนเองของคนในชุมชนตำบลช่างเคิ่ง ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมักสู่ชุมชนยั่งยืนของชุมชนช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่” มีองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือการนำภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นต่อการใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมักจากเปลือกและขังข้าวโพดที่จัดว่าเป็นวัสดุเหลือทิ้งที่มีปริมาณมาก แทนการเผาทำลาย เปลี่ยนเป็นการทำปุ๋ยหมักและนำวัสดุที่มีในชุมชนเป็นองค์ประกอบ ลดต้นทุนในการทำเกษตร ลดรายจ่ายจากการซื้อปุ๋ยเคมี เป็นการพึ่งตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ชาวบ้านในชุมชนตำบลช่างเคิ่ง มีส่วนร่วมต่อการแก้ไขปัญหาหมอกพิษทางอากาศ ลดการใช้สารเคมีนำไปสู่การสร้างเสริมสุขภาพที่ดีของชาวบ้านในชุมชนตำบลช่างเคิ่งอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการแปรรูป เปลือกและซังข้าวโพด ที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

1.2 ชุมชนตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ ที่เป็นต้นแบบของการพึ่งพาตนเอง การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง รวมถึงอนุรักษ์ภูมิปัญญาในด้านอื่น ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยในเรื่องความสำเร็จของการใช้ภูมิปัญญาในการทำปุ๋ยหมักที่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนบ้านช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

2.2 ควรมีการวิจัย การเรียนรู้ถึงการแปรรูปเศษเปลือกและซังข้าวโพดในการใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ นอกจากการทำปุ๋ยหมัก เพื่อลดการเผาและเป็นการพัฒนาในด้านอื่นๆอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กนกพร ฉิมพลี. (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

กรมพัฒนาที่ดิน. (2563). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. สืบค้น 3 กุมภาพันธ์ 2563, จาก https://www.odd.go.th/www/lek_web/web.jsp?id=17803.

เกษม จันทร์แก้ว. (2556). การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน (พิมพ์ครั้งที่ 3) .กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ขวัญกมล ดอนขวา. (2557). แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และ ปรียานุช ธรรมปิยา. (2556). ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ธงชัย มาลา. (2550). ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ : เทคนิคการผลิตและการใช้ประโยชน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ธีรพงศ์ เถาว์ขาลี. (2560). การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนในการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาธุรกิจวิสาหกิจชุมชน ตำบลกุดลิ้มคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา).

รัชดา เพชรรัตน์. (2557). กระบวนการเรียนรู้ของแกนนำเกษตรกรเพื่อการพัฒนาตนเอง และสวนยางพาราแบบวนเกษตร: กรณีศึกษาเครือข่ายเกษตรกรสวนยางพาราแบบวนเกษตร ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).

สมนึก ปัญญาสิงห์. (2557). ตัวแบบการจัดการการพัฒนาเพื่อความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวเกษตรกรที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (รายงานผลการวิจัย). ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุชน ตั้งทวีวัฒน์, เพทาย พงษ์เพ็ญจันทร์, เสาวลักษณ์ แยมหมื่ออาจ, วรณพร ทะพิงค์แก, แสงดาว แบนชิเกอร์ และ จันทร์จิรา ก้อนแก้ว. (2555). หมู่บ้านข้าวโพดลดหมอกควัน. เชียงใหม่: ภาควิชาสัตวศาสตร์และสัตว์น้ำ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

